

Dyrektorzy finansowi prognozują ożywienie koniunktury

Wyniki badania wśród polskich CFO, przeprowadzonego
w ramach projektu Dyrektor Finansowy Roku

Słowo od autorów

Grant Thornton

Szanowni Państwo,

Przed rokiem Euler Hermes i Grant Thornton zaprezentowali wspólnie raport „Między optymizmem a niedowierzaniem: dyrektorzy finansowi o perspektywach dla polskiej gospodarki”. Publikacja ta była ważnym głosem w dyskusji na temat kondycji polskich firm i oczekiwań przedsiębiorców co do przyszłych zdarzeń gospodarczych. Głos był tym ważniejszy, że należał do dyrektorów finansowych – grupy zawodowej, która doskonale orientuje się w kondycji własnych przedsiębiorstw. Dyrektorzy finansowi to też osoby, które podejmują kluczowe decyzje w swoich firmach, dlatego ich opinia co do przyszłości jest tak niezwykle istotna z punktu widzenia funkcjonowania całej gospodarki.

Dlatego postanowiliśmy powtórzyć nasze badanie. Po raz kolejny zapytaliśmy dyrektorów finansowych uczestniczących w kongresach lokalnych Dyrektor Finansowy Roku, które odbyły się w Poznaniu, Sopocie, Katowicach i Rzeszowie o to, jak – ich zdaniem – przedstawiają się perspektywy dla gospodarki oraz ich firm w ciągu najbliższego roku. Poprosiliśmy też o ocenę ostatnich 12 miesięcy. W badaniu udział wzięło 150 dyrektorów finansowych.

Otrzymane wyniki zestawiliśmy z ubiegłorocznymi badaniami, aby spróbować ocenić jak w ciągu roku zmieniły się nastroje w tej grupie zawodowej i czy nie zaszły w ich oczekiwaniach jakieś istotne zmiany.

Co wynika z naszej analizy? Dyrektorzy finansowi to wciąż optymiści w kwestii oczekiwań dotyczących przyszłości. Ten optymizm połączony jest jednak z rozsądkiem. Badani nie zapominają o działaniach optymalizacyjnych i restrukturyzacyjnych wewnątrz swoich firm. Z ostrożnością podchodzą też do kwestii zatrudniania nowych pracowników i podnoszenia płac w swoich firmach.

Jak zatem zapowiada się najbliższy rok według dyrektorów finansowych? Odpowiedź znajda Państwo w niniejszym raporcie.

Serdecznie zapraszam do lektury.

Jan Letkiewicz

Partner Zarządzający Departamentem Audytu
w Grant Thornton

Słowo od autorów

Euler Hermes

Szanowni Państwo,

Przedstawiamy Państwu tegoroczne badanie opinii polskich dyrektorów finansowych na temat perspektyw, przed jakimi stoją ich firmy. Jego wyniki są wiarygodne z powodu doboru grupy, jak również z powodu możliwości zestawienia ich z rezultatami, jakie uzyskaliśmy przed rokiem. Oprócz gwarancji rzetelności, daje to możliwość wyciągnięcia ciekawych, a nawet zaskakujących wniosków, takich jak chociażby ten o zdecydowanie mniejszej, niż powszechnie się sądzi, skłonności polskich firm do zwiększania zatrudnienia.

Uczestnicy naszego badania nie są anonimowymi czy przypadkowymi pracownikami działów finansowych, biorącymi zazwyczaj udział w badaniach statystycznych dotyczących trendów gospodarczych. Osoby te rzeczywiście w każdym przypadku mają wiedzę o całokształcie wyników finansowych swoich firm, dlatego zdecydowanie przeważają w ich opiniach optymizm odnośnie najbliższego roku jest cenną wskazówką, nie będącą jedynie powielaniem publicznych opinii.

Zmienia się natomiast podstawa tych ocen – zestawiając udzielone odpowiedzi widzimy, iż u ich podstaw leży nie tylko zwiększanie sprzedaży

i rozwój działalności dzięki m.in. wykorzystaniu konkurencyjnych kosztów pracy.

W kolejnym roku niezłej koniunktury osoby kierujące finansami polskich przedsiębiorstw zwracają w większym stopniu uwagę na długofalowe aspekty wyzwań, przed jakimi stoją ich przedsiębiorstwa. Świadczy o tym chociażby postawienie w większym stopniu nacisku na inwestycje, a także szukanie większej optymalizacji prowadzonej działalności.

Polscy dyrektorzy stawiają własne diagnozy, wyznaczają sobie i kierowanym przez siebie firmom nowe cele – trzymam kciuki za ich realizację i z niecierpliwością oczekuję ich przyszłorocznej diagnozy sytuacji na rynku.

Serdecznie zapraszam do lektury.

Rafał Hiszpański

Prezes Zarządu Towarzystwa Ubezpieczeń
Euler Hermes

Kluczowe wnioski

- **55 proc.** dyrektorów finansowych uważa, że perspektywy gospodarcze na kolejne 12 miesięcy są optymistyczne, a jedynie **5 proc.** ocenia je negatywnie
- **61 proc.** badanych prognozuje wzrost popytu na produkty i usługi ich firm; jedynie **7 proc.** oczekuje jego spadku
- Dyrektorzy finansowi zapowiadają też nowe inwestycje: **75 proc.** chce zwiększyć wydatki związane z wchodzeniem na nowe rynki zbytu, a **70 proc.** planuje kupić nowe maszyny i urządzenia
- Większość dyrektorów finansowych w niewielkim stopniu odczuło wpływ rosyjskiego embarga na funkcjonowanie ich firm. Jedynie **16 proc.** odnotowało wzrost konkurencji z zagranicy

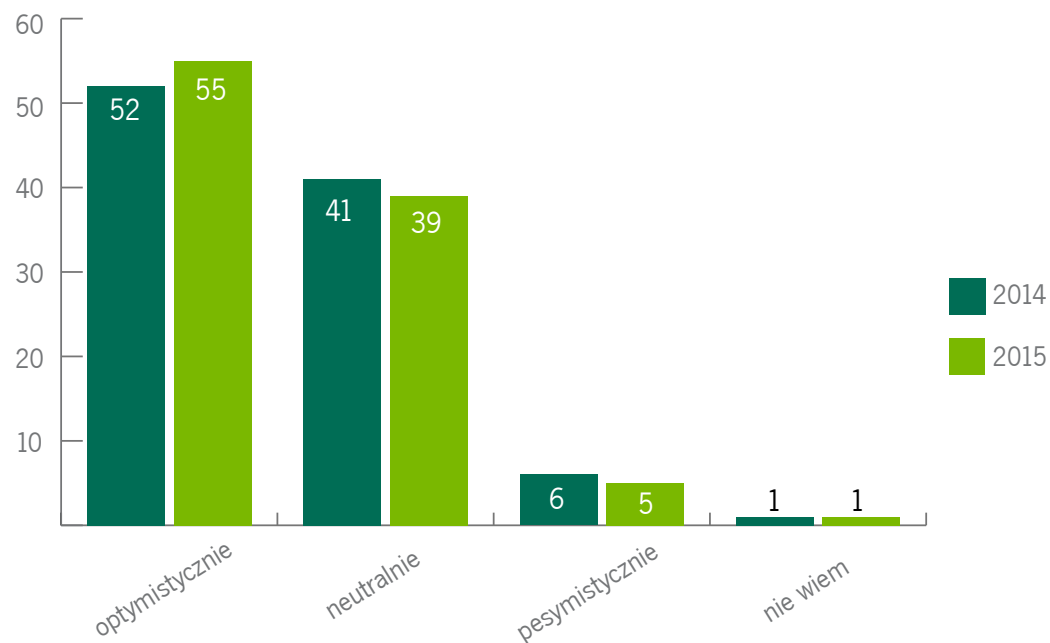
Przed nami dobry czas

Ocena ogólnych perspektyw gospodarczych

Polscy dyrektorzy finansowi patrzą w przyszłość z optymizmem. Większość badanych – 55 proc. – uważa, że perspektywy ekonomiczne dla ich firm na kolejne 12 miesięcy są pozytywne, a jedynie 5 proc. dyrektorów finansowych kolejny rok postrzega w negatywnych barwach. To dobrze wróży rozwojowi polskiej gospodarki w najbliższych miesiącach. Dyrektorzy finansowi zwykle najlepiej w swoich firmach wyczuwają trendy panujące na rynku i potrafią przewidywać przyszłą koniunkturę gospodarczą.

Co ważne, nastroje wśród dyrektorów finansowych są nawet nieznacznie lepsze niż w ubiegłorocznym badaniu, kiedy to również odnotowano bardzo optymistyczne wyniki. Wówczas odsetek ankietowanych pozytywnie oceniających perspektywy ekonomiczne dla swoich firm wynosił 52 proc., a tymczasem odsetek dyrektorów widzących przyszłość w raczej ciemnych barwach sięgał 6 proc. Grono „optymistów” więc się powiększyło, a „pesymistów” nieznacznie spadło. Wydaje się, że pozytywne nastroje na dobre zadomowiły się wśród polskich dyrektorów finansowych, a kryzys z 2008 r. pozostaje już dla nich raczej wspomnieniem.

Wykres 1.
Jak ocenia Pan/Pani perspektywę dla swojej firmy w najbliższych 12 miesiącach?
(w proc.)

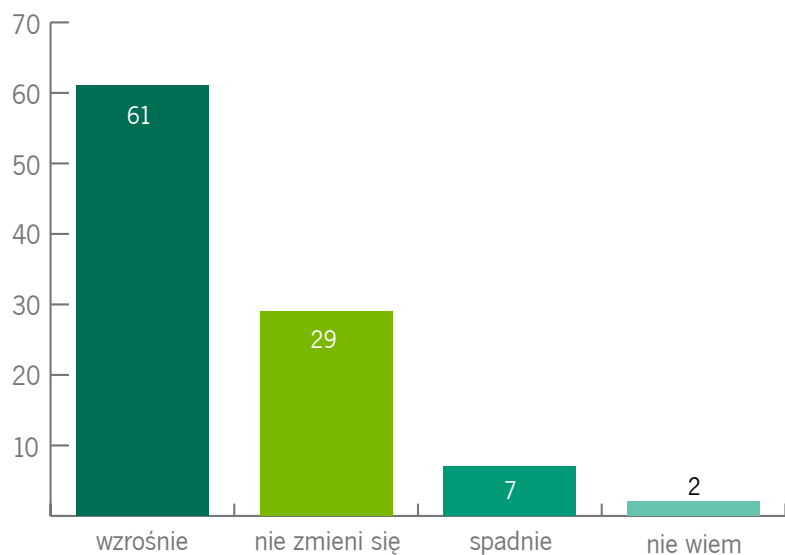
Przed nami dobry czas

Prognozy dla popytu

Pozytywne oceny przyszłej koniunktury gospodarczej przekładają się także na optymizm dyrektorów finansowych w kwestii popytu na produkty i usługi ich firm. Zdecydowana większość respondentów (61 proc.) jest zdania, że w ciągu najbliższego roku zwiększy się zainteresowanie klientów oferowanymi przez ich firmy produktami i usługami. Obniżenie popytu prognozuje jedynie 7 proc. badanych. Tak pozytywne wskazania dla popytu sugerują, że konkurencja na rynku znacząco się w najbliższym roku zmniejszy, a to powinno zwiększać uzyskiwane marże.

Wykres 2.

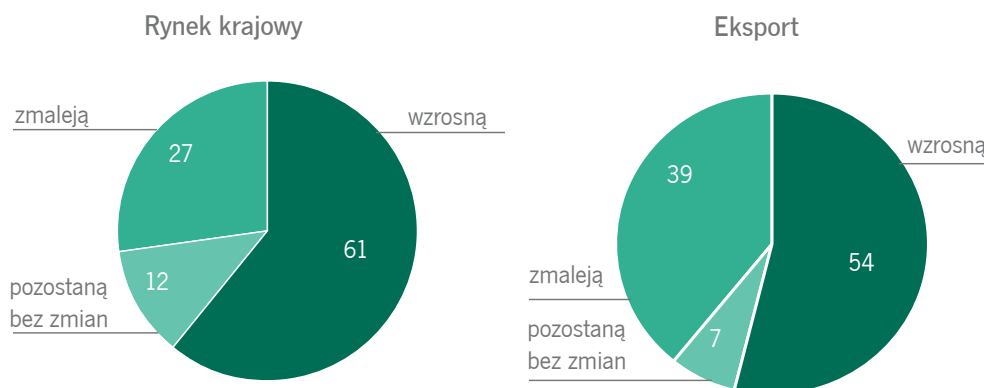
Jak w ciągu najbliższych 12 miesięcy zmieni się popyt na Państwa produkty i usługi? (w proc.)

Dobre nastroje dyrektorów finansowych widać także w prognozach dotyczących przyszłych przychodów. Zdecydowana większość ankietowanych (61 proc.) uważa, że w ciągu najbliższych 12 miesięcy wzrosną wpływy ich firm z rynku krajowego, a 54 proc. prognozuje zwiększenie przychodów z eksportu. Zauważalny jest jednak w tej kwestii niewielki spadek optymizmu w stosunku do poprzedniego roku, kiedy to wzrostu wpływów z rynku krajowego spodziewało się o 6 p.p. więcej ankietowanych, a z eksportu aż o 11 p.p..

Wykres 3.

Jak w ciągu najbliższych miesięcy zmienią się przychody z rynku krajowego i eksportu? (w proc.)

Rosyjskie embargo

Kreml nie zagroził polskim producentom

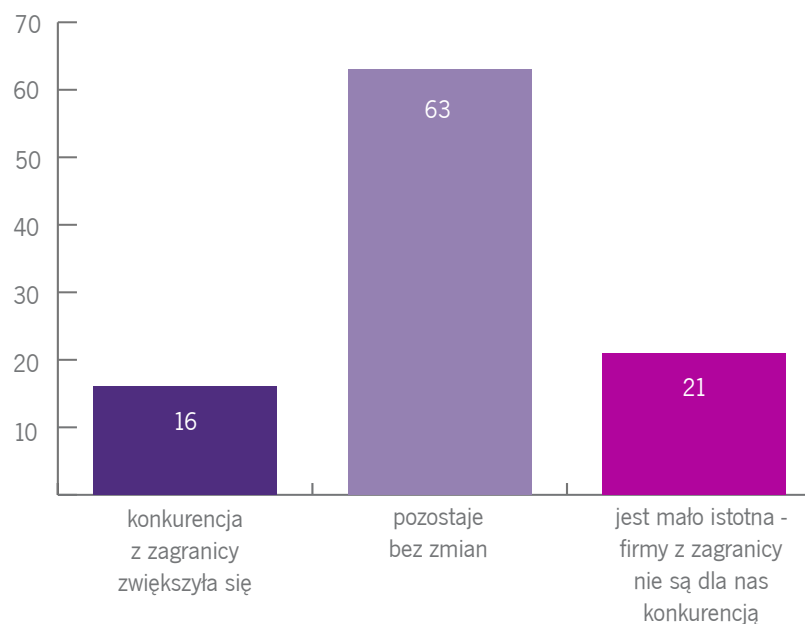
Ostatni rok w wymianie handlowej upłynął pod znakiem embarga Rosji na niektóre europejskie towary. Decyzja Rosji nie tylko odcięła część polskich firm spożywczych od rosyjskiego rynku, ale też mogła spowodować zwiększenie konkurencji na polskim rynku ze strony firm z innych krajów, również objętych embargiem. Postanowiliśmy więc sprawdzić jak częściowe zamknięcie tak ogromnego rynku zbytu, jakim jest Rosja, wpłynęło na konkurencję między producentami.

Okazuje się jednak, że dyrektorzy finansowi, mimo wprowadzenia utrudnień w handlu z Rosją, nie odczuwają dużych skutków tej sytuacji. Zdecydowana większość, bo aż 65 proc. respondentów uważa, że zainteresowanie naszym rynkiem ze strony dostawców i wykonawców usług z innych krajów objętych embargiem w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie zmieniło się. Dodatkowo, co piąty ankietowany uważa, że firmy z zagranicy nie są dla ich przedsiębiorstw konkurencją.

Wpływ embarga jest zatem widoczny dla jedynie 16 proc. badanych, którzy zaobserwowali większą konkurencję ze strony zagranicznych przedsiębiorstw.

Wykres 4.

Czy zaobserwował Pan/Pani zwiększone zainteresowanie naszym lokalnym rynkiem ze strony dostawców/wykonawców usług z zagranicy w związku z rosyjskim embargiem na niektóre produkty spożywcze z UE? (w proc.)

Rosyjskie embargo

Na zewnątrz bez większy zmian

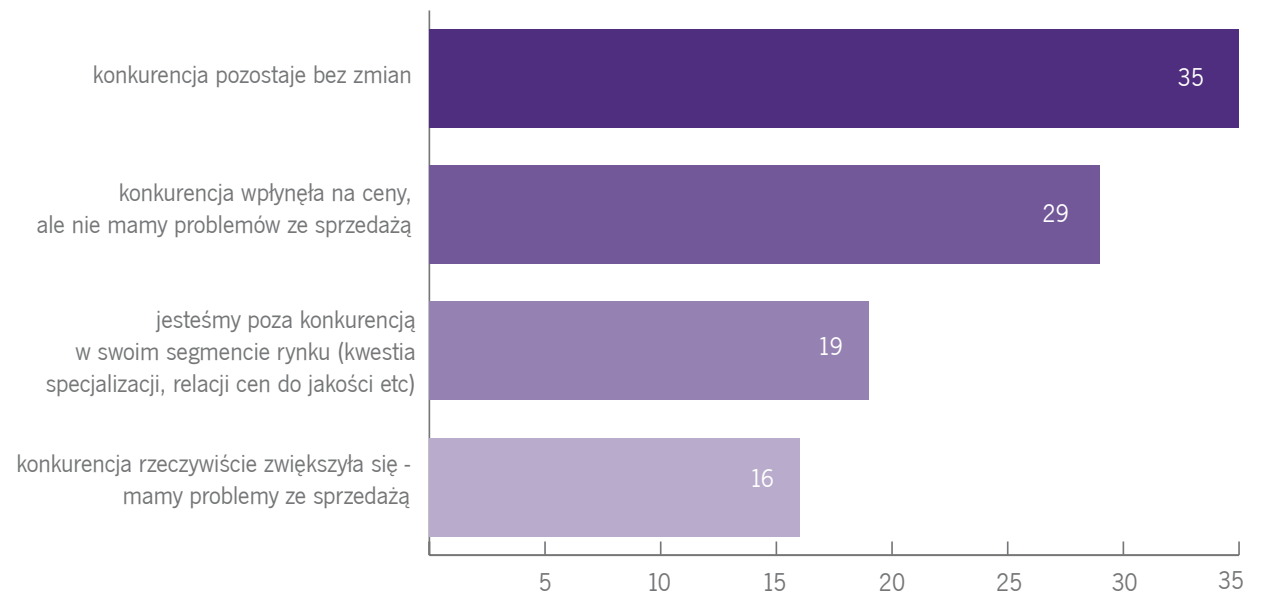
Jak utrudnienia w handlu z Rosją wpłynęły w ostatnim roku na konkurencję na rynkach eksportowych? Okazuje się, że większość polskich dyrektorów finansowych uważa, że ich firmy w ogóle nie odczuły skutków tej sytuacji albo dobrze sobie z nią poradziły.

Dla 35 proc. badanych konkurencja na tych rynkach pozostała bez zmian. Dla kolejnych 30 proc. konkurencja wpłynęła co prawda na ceny, ale nie mają oni problemów ze sprzedażą swoich towarów i usług. Co piąty ankietowany uważa, że ich firma jest poza konkurencją w segmencie rynku, na którym działa, zatem rosyjskie embargo nie miało żadnego wpływu na wyniki osiągane przez przedsiębiorstwo.

Problemy ze sprzedażą swoich produktów i usług miało w ciągu ostatniego roku 16 proc. badanych.

Wykres 5.

Czy obserwuje Pan/Pani zwiększoną konkurencję na rynkach eksportowych w związku z rosyjskim embargiem na wybrane produkty spożywcze z UE? (w proc.)

Plany rozwojowe firm

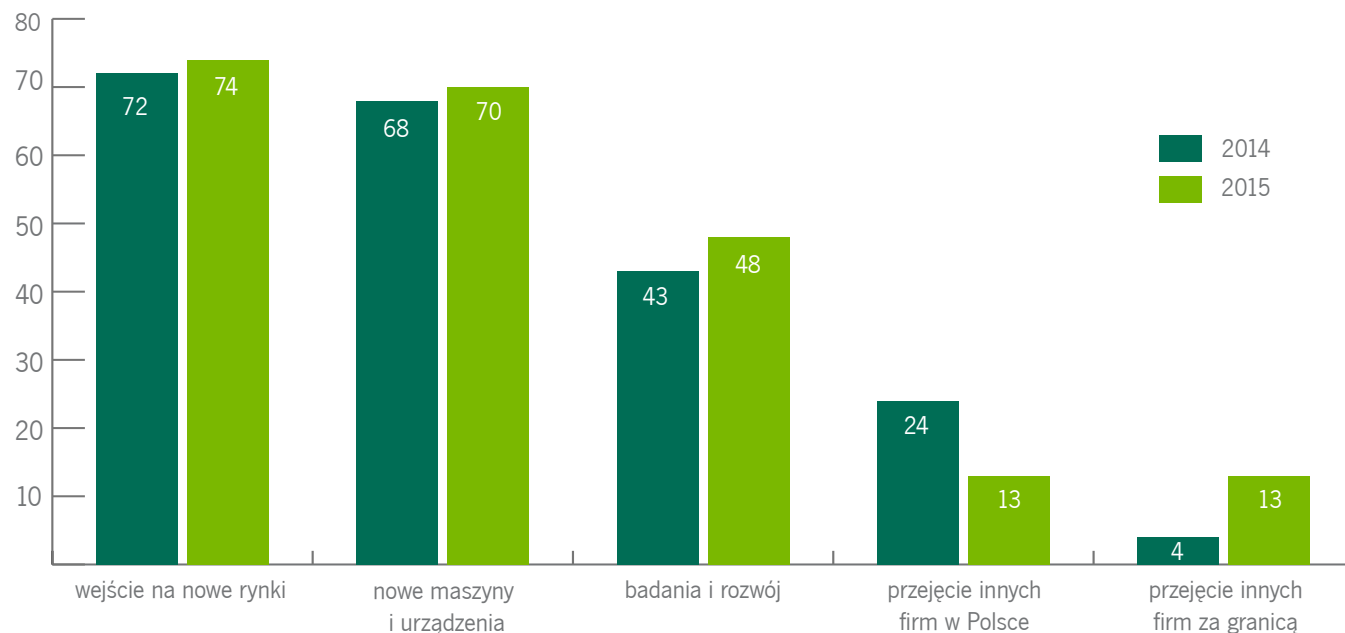
Inwestycje będą przyspieszać

Pozytywne przewidywania co do gospodarczej przyszłości widoczne są także w deklaracjach dyrektorów finansowych dotyczących ich nakładów rozwojowych.

Ankietowani CFO częściej niż w ubiegłorocznym badaniu twierdzą, że będą zwiększać swoje inwestycje, a już w ubiegłym roku deklaracje w tym obszarze były bardzo optymistyczne (co zresztą później przełożyło się na faktyczny wzrost nakładów inwestycyjnych w gospodarce).

Obecnie aż 74 proc. dyrektorów finansowych w ciągu najbliższego roku deklaruje wzrost wydatków związanych z wchodzeniem na nowe rynki (wzrost o 2 p.p. w stosunku do zeszłego roku). Zakup nowych maszyn i urządzeń zapowiada 70 proc. badanych (również wzrost o 2 p.p.), a inwestycje w badania i rozwój przewiduje 48 proc. dyrektorów finansowych (wzrost o 5 p.p.).

Wykres 6.
Czy w ciągu kolejnych 12 miesięcy zamierzają Państwo zwiększyć nakłady na (w proc.):

Co ciekawe, co czwarty zapytany (26 proc.) deklaruje natomiast przejęcie innych firm. Grono to, co prawda, jest o 2 p.p. mniejsze niż rok temu, ale pozytywny wydaje się fakt, że firmy coraz chętniej myślą o akwizycjach międzynarodowych. O ile rok temu zdecydowana większość z 28 proc. ankietowanych deklarowała przejęcie innej firmy w Polsce, tak w tym roku te proporcje rozkładają się równomiernie (po 13 proc.). Oznacza to, że w ciągu roku liczba dyrektorów finansowych rozważających akwizycję zagranicznej firmy wzrosła ponad trzykrotnie.

Plany rozwojowe

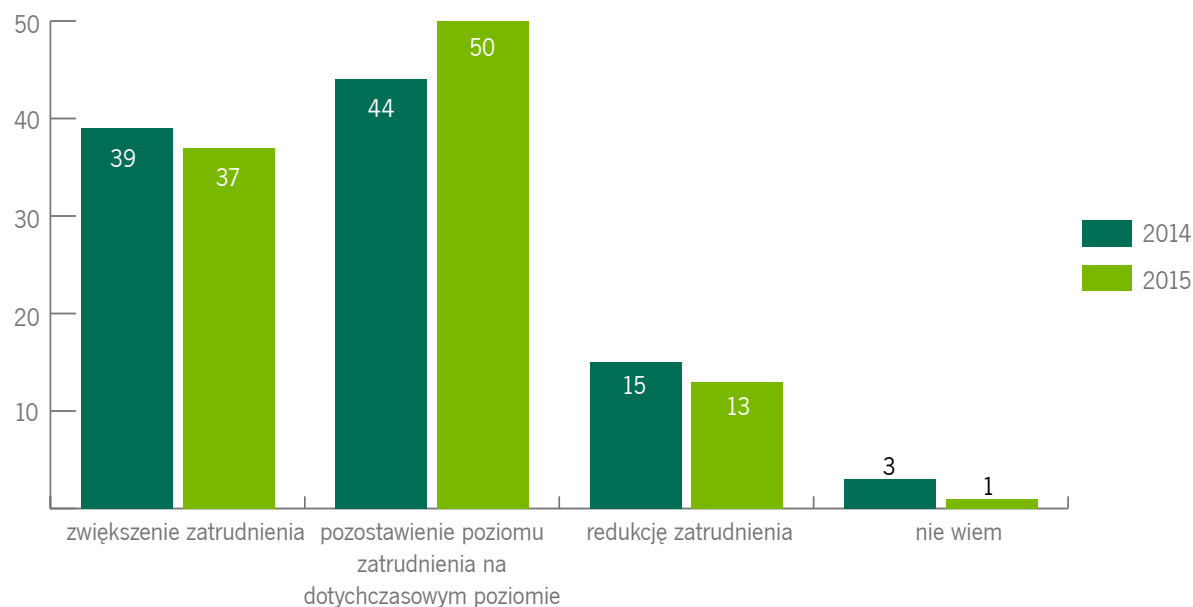
Ręce do pracy nadal poszukiwane

Pozytywne perspektywy gospodarcze połączone z planowanymi inwestycjami firm oznaczają, że w najbliższym okresie będzie nadal nasilać się zapotrzebowanie na pracowników. Dyrektorzy finansowi zdecydowanie częściej twierdzą, że ich firmy będą w najbliższych 12 miesiącach zatrudniać nowych ludzi niż że będą kogokolwiek zwalniać. Wzrost zatrudnienia planuje 37 proc. firm, a redukcję tylko 13 proc. Są to bardzo zbliżone wyniki do uzyskanych w ubiegłym roku (odpowiednio 39 i 15 proc.).

Nadal jednak dominującą odpowiedzią na pytanie o plany dotyczące zatrudnienia jest odpowiedź „brak zmian”. Stabilizację liczebności swojej załogi deklaruje równo połowa firm, czyli o 6 p.p. więcej niż w ubiegłorocznym badaniu.

Wykres 7.

Czy w ciągu kolejnych 12 miesięcy firma planuje (w proc.):

Plany rozwojowe

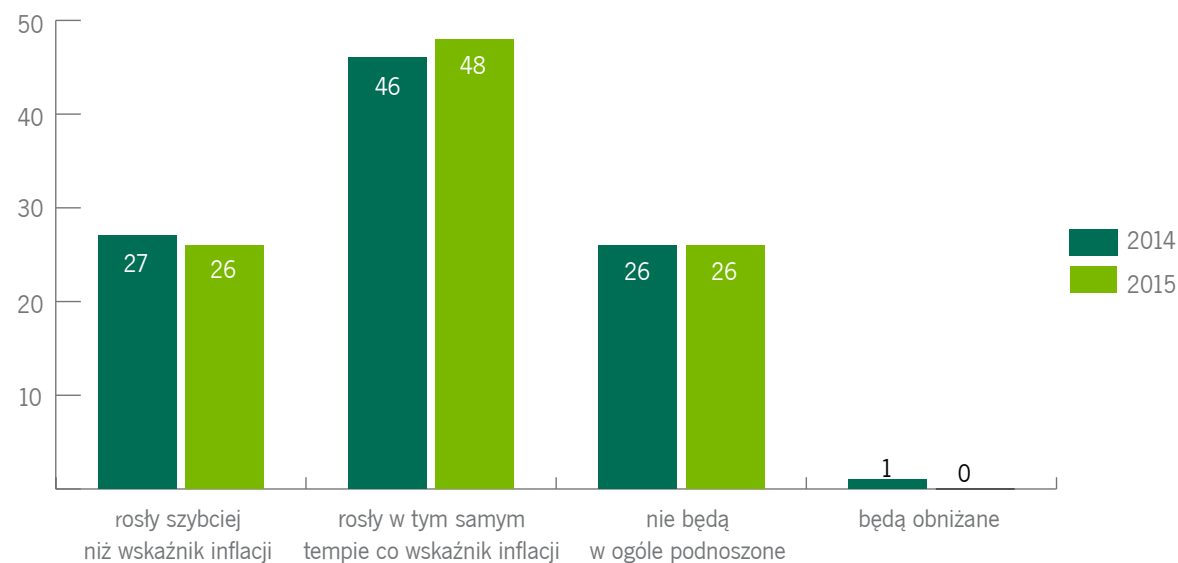
Ostrożnie z podwyżkami

Z punktu widzenia pracowników, deklaracje dyrektorów finansowych w kwestii polityki płacowej nie wyglądają już tak optymistycznie. Firmy nadal częściej zamierzają podnosić wynagrodzenia, niż je obniżać, ale w deklaracjach CFO nadal dość wyraźnie widać ostrożność w polityce płacowej.

Niemal co drugi ankietowany dyrektor finansowy (48 proc.) zapowiada, że w ciągu najbliższego roku płace pracowników będą rosły w tempie zbliżonym do wskaźnika inflacji, a ten – przypomnijmy – od lipca 2014 r. jest na ujemnym poziomie. Oprócz tego co czwarty CFO (26 proc.) twierdzi, że w ogóle nie zmieni poziomu płac. Tylko co czwarty dyrektor finansowy (26 proc.) przewiduje, że wynagrodzenia będą w jego firmie rosły szybciej niż dynamika cen konsumpcyjnych.

Wykres 8.

Czy w perspektywie kolejnych 12 miesięcy płace pracowników będą średnio (w proc.):

Optymalizacja kosztowa

Z rozważą, ale do przodu

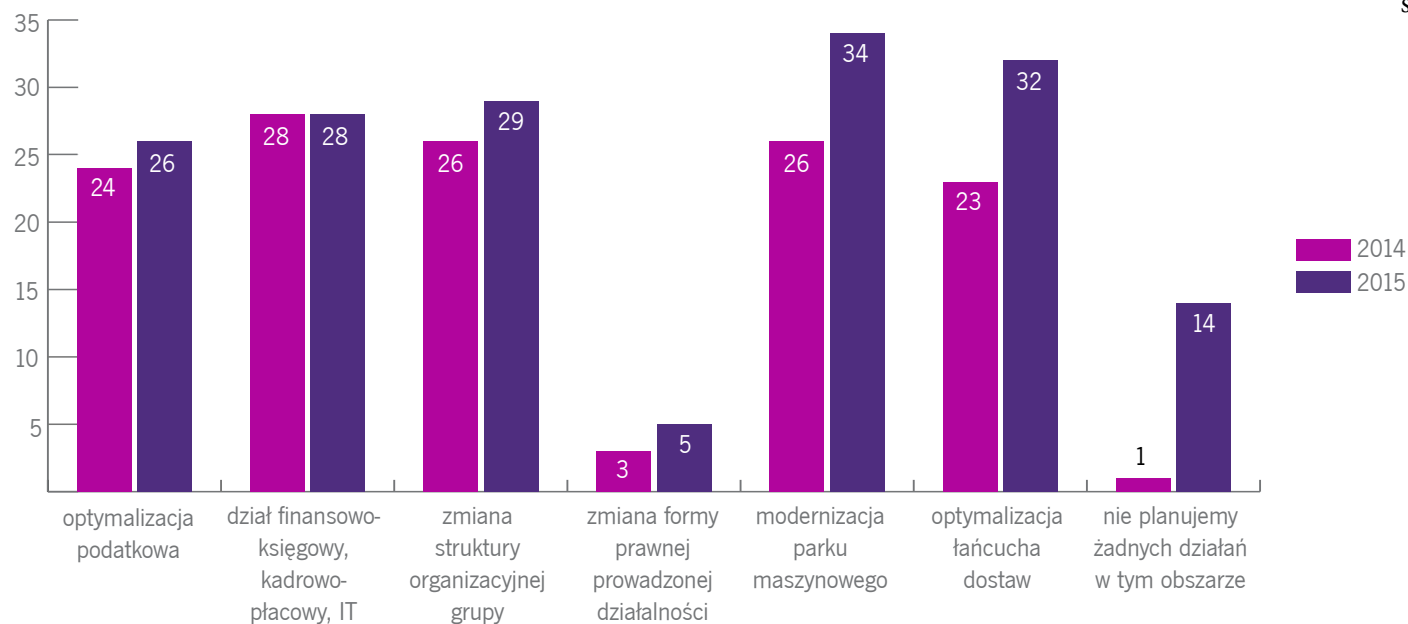
Dobre nastroje gospodarcze sprawiają, że polscy dyrektorzy finansowi nieco rzadziej niż przed rokiem podejmują działania obniżania kosztów funkcjonowania firmy. Rok temu taką aktywność deklarowało 99 proc. CFO, a obecnie jest to 86 proc.

Jednak nadal wyraźnie widać, że dyrektorzy finansowi kładą duży nacisk na poszukiwanie oszczędności i optymalizację działalności ich firm. Jeden na trzech ankietowanych planuje w ciągu najbliższych 12 miesięcy modernizację parku maszynowego (więcej o 8 p.p. w stosunku do poprzedniego roku), a także optymalizację łańcucha dostaw (więcej o 9 p.p.).

O ile w zeszłym roku dyrektorzy finansowi planowali raczej „defensywne” formy optymalizacji, czyli takie, które po prostu obniżą koszty funkcjonowania firmy (np. optymalizacja podatkowa, zmiana formy prawnej firmy), to teraz CFO raczej poszukują możliwości „ofensywnej” optymalizacji, czyli chcą jak najlepiej przygotować firmę na spodziewany wzrost przychodów. A zatem – jak wspomnieliśmy wyżej – modernizują park maszynowy i optymalizują łańcuchy dostaw, żeby być w stanie w efektywny sposób obsługiwać spodziewany wzrost zamówień.

Wykres 9.

Proszę wyznaczyć obszary, w których w ciągu kolejnych 12 miesięcy planowane są działania optymalizacyjne/restrukturyzacyjne (w proc.):

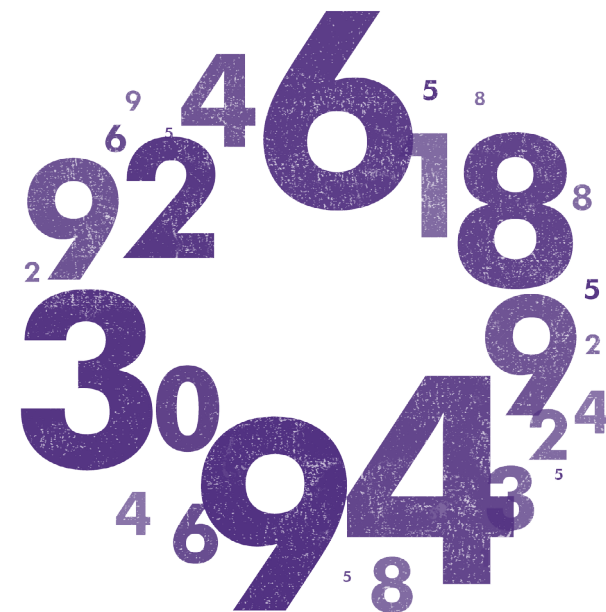

Podsumowanie

Z naszych badań wyłania się dość optymistyczny obraz nastrojów panujących wśród dyrektorów finansowych. Zakładają oni, że w ciągu najbliższych 12 miesięcy wzrośnie popyt na produkty i usługi ich firm. Większe będą także przychody z rynku krajowego i eksportu. Tak dobre perspektywy zachęcają też do nowych inwestycji – więcej dyrektorów finansowych niż przed rokiem planuje wejść na nowe rynki, a także kupić do swoich firm kolejne maszyny i urządzenia. Już prawie połowa badanych chce zwiększyć nakłady na badania i rozwój.

Co ważne, dla większości z badanych dyrektorów finansowych, embargo Rosji nie miało wpływu na działalność ich firm zarówno na rynku krajowym jak też na rynkach eksportowych.

Mimo optymistycznych perspektyw ekonomicznych na najbliższy rok, dyrektorzy finansowi w stosunkowo niewielkim stopniu planują zatrudniać nowych pracowników i podnosić pensje w swoich firmach. Nie przestają także szukać oszczędności, planując działania optymalizacyjne i restrukturyzacyjne.

Kontakt

Jacek Kowalczyk
Dyrektor Marketingu i PR
Grant Thornton
T +48 22 205 4841
M +48 505 024 168
E jacek.kowalczyk@pl.gt.com

Informacje zawarte w niniejszym dokumencie mają jedynie charakter ogólny i poglądowy. Nie stwarzają one stosunku handlowego ani stosunku świadczenia usług doradztwa odatkowego, prawnego, rachunkowego lub innego profesjonalnego doradztwa. Przed podjęciem jakichkolwiek działań należy skontaktować się z profesjonalnym doradcą w celu uzyskania porady dostosowanej do indywidualnych potrzeb.

Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. dołożyło wszelkich starań, aby informacje znajdujące się w niniejszym dokumencie były kompletne, prawdziwe i bazowały na wiarygodnych źródłach. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi jednak odpowiedzialności za ewentualne błędy lub braki w nich oraz błędy wynikające z ich nieaktualności. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi także odpowiedzialności za skutki działań będące rezultatem użycia tych informacji.

Informacje o badaniu

Raport został opracowany na podstawie 150 ankiet zebranych podczas czterech kongresów Dyrektor Finansowy Roku, które odbyły się w kwietniu i maju 2015 r. w Poznaniu, Sopocie, Katowicach i Rzeszowie.

Kongresy te to jedyne w swoim rodzaju wydarzenie w Polsce, integrujące środowisko dyrektorów finansowych i członków zarządów odpowiedzialnych za finanse w swojej organizacji.

Spotkania zawsze poruszają najbardziej aktualne problemy, z którymi muszą się zmierzyć menedżerowie polskich przedsiębiorstw.

Informacje o kongresach dostępne są na stronie:

<http://dyrektorfinansowyroku.pl/>

